

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE ECCLESIA|| TRIVMPHANTE,|| TRIBVS LIBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

XX. Soluuntur argumenta aduersariorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53909](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53909)

CAPVT XX.

Soluuntur argumenta aduersariorum.

UPEREST nunc argumenta aduersariorum proponere, & soluere.

Argumentum PRIMVM. Inuocatio Sanctorum in iniuriam Dei cedit; nam Rom. 10. dicitur: *Quomodo inuocabunt, in quem non crediderunt?* Ergo ille solus inuocatur, in quem credimus, non autem credimus nisi in Deum, ergo vel solum Deum inuocabimus, vel Sanctos faciemus Deos.

His accedant duo loca Patrum. AMBROSIVS in 1. cap. ad Rom. *Solent, inquit, pudore passi neglecti Dei, misera & excusatione dicentes: Per istos posse ire ad Deum, sicut per comites peruenitur ad Regem. Age, nunquid ita demens est aliquis, aut salutis sua immemor, & honorificentiam Regis vendicet comiti, cū de hac re si qui etiam tractare fuerint inuenti, iure & rei damnentur maiestatis? & isti se non putant reos, qui honorem nominis Dei deserunt creatura, & relicto Domino conseruos adorant, quasi sit aliquid plus, quod seruetur Deo; nam ideo ad Regem per tribunos aut comites itur, quia homo & itiq; est Rex, & nescit, quibus debeat Remp. credere, ad Deum autem (quem & itiq; nihil latet, omnia enim merita nouit) promerendum, suffragatore non opus est, sed mente deuota.*

Item THEODORETVS lib. 8. ad Græcos, in fine: *Suos, inquit, mortuos Dominus Deus noster in templa pro Diis vestris induxit; ac illos quidem cassos gloria, &anosque reddidit, suis autem Martyribus honorem illorum dedit. Pro Pandiis enim Diasisque, ac Dionysio, hoc est, Iouis, Liberi que patris solennitatibus, Petro, Paulo, Thoma, Sergio, Marcello, Leontio, Antonino, Mauritio, aliisque sanctis Martyribus solennitates populari epulo peraguntur.* His verbis fatetur Theodoretus nos habere Sanctos pro Diis.

RESPONDEO, quemadmodum non fit iniuria, sed honor Regibus, quando eorum amici honorantur, & ad eos legati mittuntur, ita Deo non iniuriam, sed honorem deferri, quando Sancti non vt Dij, sed vt amici Dei honorantur, & tanquam patroni apud Deum accipiuntur. Alioqui etiam faceret Deo iniuriam, qui à viuentibus orationes postularet, vt fe-

vt fecit Apostolus Rom. 15. & alibi. & Centurio iniuriam Christo fecisset, qui (vt dicitur Luc. 7.) non per se, sed per seuiores Iudæorum à Christo auxilium petiit.

Ad PRIMVM autem locum dico, ibi agi de inuocatione, qua aliquis inuocatur vt Deus, & primus auctor bonorum; præcedit enim: *Omnis qui inuocauerit nomen Domini, saluus erit.* Dico præterea, reuera sicut Deum non potest inuocare vt Deum, qui in eum non credit, id est, qui non credit eum esse Deum, & qui ei non credendo in eo non sperat, nec eum diligit: ita etiam non posse eum Sanctos inuocare, vt Sanctos, & amicos Dei, qui suo modo in eos non credit, id est, non credit esse Sanctos, nec in eis sperat, vt in patronis, nec eos vt tales diligit, nec nomen inuocationis, vel fidei in Scripturis soli Deo tribuitur. Dicit enim Iacob Genes. 48. *Inuocetur nomen meum super pueros hos, & nomina Patrum meorum.* Et quo loco docet B. Augustinus libro loquutionum de Genesi, numer. 200. inuocationem non solum Dei, sed etiam hominum esse. Et in epistola ad Philemonem dicit Apostolus: *Gratias ago Deo meo, audiens caritatem tuam & fidem, quam habes in Domino Iesu, & in omnes Sanctos.* In quem locum B. Hieronymus prolixè ostendit, etiam in Sanctos haberi debere fidem.

Ad locum Ambrosij dico, eum agere contra Ethnicos, qui astrorum cursus colebant, contra quos ibidem Apostolus agit. Vnde etiam dicit, eos colere conseruos, id est, creaturas, non secus ac Deum; quomodo faceret, qui comiti honores regio deferret. Quod autem in fine addit: *Ad Deum promouendum non esse opus suffragatore;* intelligitur, ex parte Dei, quasi dicat, Deus non eget interpretibus, cum ipse per se omnia videat, & intelligat: tamen ex parte nostri opus esse suffragatoribus, vel saltem id esse vtilissimum, idem Ambrosius clarissimè docet in lib. de viduis, vt supra ostendimus.

DICES, hoc idem poterant respondere Gentiles. *RESPONDEO,* negatur; nam illi putabant, summum Deum non esse immediatè accessibilem, nec aliter ad eum veniri, nisi per cultum inferiorum virtutum, vt clariùs docet Theodoretus in cap. 1. ad Coloss.

Ad locum Theodoreti dico, eum significare voluisse, gloriam Deorum translata in Martyres, quia templa & festa Deo-

Deorum conuersa sunt in templa & festa Martyrum, sed tamen eorum, quos religio vera permittit, vt Martyres non pro Diis habeamus, sicut illi habebant Iouem & Liberum, & alios, sed pro viris sanctis & amicis Dei, qui nos exemplis, precibus, & meritis suis plurimum iuuant. de qua re supra diximus.

Argumentum SECVNDVM. Inuocatio Sanctorum iniuriam facit Christo; nam 1. Timoth. 2. dicitur: *Vnus est mediator Dei, & hominum, homo CHRISTVS IESVS.* Si ergo solus ipse est mediator, iniuriam ei facit quicumque per alium ad Deum accedit. Quare Augustinus lib. 2. contra Parmenianum, cap. 8. *Si Ioannes, inquit, ita diceret, hac scripsi vobis, Ne non peccetis, & si quis peccauerit, mediatorem me habetis apud Patrem, ego exoro pro peccatis vestris: sicut Parmenianus quodam loco mediatorem posuit Episcopum inter populum, & Deum; quis eum ferret bonorum atque fidelium Christianorum? quis sicut Apostolum Christi, & non sicut Antichristum intueretur?* Et infra: *Si esset mediator Paulus, essent & ceteri coapostoli eius, ac sic multi mediatores essent, nec ipsius Pauli constaret ratio, qua dixerat, vnus Deus, vnus mediator Dei & hominum.*

Præterea Coloss. 2. dicitur: *Nemo vos seducat, volens in humilitate & religione Angelorum, qua non vidit ambulans, &c.* In quæ verba sic scribit Theodoretus: *Qui legem, inquit, defendebant, eos etiam ad Angelos colendos inducebant, dicentes legem per eos datam mansit autem diu hoc vitium in Phrygia, & Pisidia. Quocirca Synodus quoque qua conuenit Laodicea, qua est Phrygia metropolis, lege prohibuit, ne precarentur Angelos, & in hodiernum vsque diem Videre licet apud istos, & eorum finitimos oratoria S. Michaëlis: illi ergo hoc consulebant & tunc humilitate stantes, dicentes vniuersorum Deum nec cerni, nec comprehendi, nec ad eum posse perueniri, & oportet per Angelos diuinam sibi beneuolentiam conciliare.*

RESPONDEO, nullam iniuriam Christo fieri per inuocationem Sanctorum. neque enim inuocamus Sanctos, vt fungantur vice Christi, vel Christum adiuuent, sed vt adiuuent nos, quo facilius à Deo per Christum impetremus, quæ poscimus. & si argumentum aliquid valeret, etiam concluderet,

NON

non esse petendas viuorum orationes, quod tamen esse contrarium Scripturis etiam hæretici concedunt.

Ad PRIMVM ergo locum respondeo, tribus de causis dici Christum vnum, & solum mediatorem Dei, & hominum. PRIMO, quia solus ipse fuit mediator per modum redemptionis. notandum enim est posse tribus modis vnum mediatorem reconciliare duos dissidentes; vno modo declarando, vter iustum petat; altero modo soluendo creditori pro debitor; tertio modo orando creditorem, vt debitum remittat.

PRIMVS modus, qui est declarando, vter iustum petat, inter Deum, & hominem, locum non habet, quia constat Deum ab homine esse offensum.

SECUNDO modo solus Christus est mediator Dei, & hominum, & hoc modo loquitur Apostolus, vt patet tum ex eo, quod subdit: *Qui dedit semetipsum redemptionem pro nobis;* tum etiam, quia scribit ad Timotheum Episcopum Ephesi in Asia, vbi tunc vigeat hæresis Simonis, quæ Angelos loco Christi introducebat. vnde etiam in epistola ad Ephesios, & ad Colossenses, qui sunt populi Asiae, passim inculcat Christum esse caput totius Ecclesiae, & per eum solum reconciliatum esse mundum Deo.

POSTREMO modo etiam Sancti dici possunt mediatores inter Deum, & eos pro quibus orant. neque est, cur timeamus, nomen mediatoris transferre ad Sanctos, sicut ad eos transferimus nomen aduocati, & intercessoris, quæ Christo tribuuntur Rom. 8. & 1. Ioan. 2. nam S. Gregorius Nazianzenus in oratione ad Gregorium Nyssenum, Martyres mediatores inter nos, & Deum appellat, & S. Cyrillus lib. 12. thesauri, cap. 10. dicit, Prophetas & Apostolos omnes fuisse mediatores. & Moses ipse Deuteronom. 5. dicit de se: *Ego sequeſter & medius fui inter Dominum & vos, in tempore illo.* Quibus verbis alludens Apostolus Galat. 3. dicit, legem veterem ordinatam fuisse per Angelos, *in manu mediatoris*, id est, Moſis. & Hebr. 9. & 12. vocat Christum mediatorem noui Testamenti, ad distinctionem Moſis qui fuit Mediator Testamenti veteris.

Hinc soluitur argumentum ex testimonio Augustini; nam quia Donatistæ putabant à sacerdote pendere gratiam Sacramenti, ita vt sacerdos bonus baptizans sanctificaret, sacerdos

dos malus baptizans pollueret, & proinde faciebant sacerdotem mediatorem quodammodo redemptionis. idè Augustinus docet, plebem esse securam siue à bono, siue à malo baptizetur, quia vnus est mediator Dei, & hominum Christus. Quòd autem non neget Augustinus sacerdotem posse dici mediatorem orando, patet, quia ibidem dicit, Christianos rectè facere, cùm se inuicem orationibus commendant.

ALTE RA causa, cur Christus dicatur vnus mediator, est, quia Christus non solùm est mediator ratione officij, quia conciliat Deum homini, sed etiam ratione naturæ, quia est medius inter Deum, & hominem, cùm ipse & Deus, & homo sit: id quod erat necessarium ad reconciliandum hominem Deo. Hanc rationem reddunt ferè omnes Patres, vt Ambrosius, Chrysostomus, Theophylactus, Theodoretus, Oecumenius, & alij in hunc locum Pauli, necnon Epiphanius in Anacorato ante medium; S. Cyrillus lib. 12. thesauri, ca. 10. & lib. 1. de Trinitate, ante medium; Hilarius lib. 9. de Trinitate, non procul ab initio; Augustinus lib. 9. de ciuit. Dei, cap. 17. & Fulgentius lib. de fide ad Petrum, cap. 2.

TER TIA causa est, quia solus Christus ita est mediator omnium hominum, vt ipse nullo mediatore indigeat. nam Sancti ceteri etsi mediatores sunt inter Deum, & nos, quia Deum suis precibus nobis propitium reddunt: tamen & ipsi indiguerunt reconciliari Deo per mediatorem Christum, & nunc etiam quidquid nobis impetrant, à Deo per Christum impetrant: Christus autem nec pro se, nec pro nobis vllò mediatore indiguit, vel indiget, sed vt dicitur Hebr. 7. *Accedit per semetipsum ad Deum semper viuens ad interpellandum pro nobis.*

Hanc rationem sequutus est B. AVGVSTINVS lib. 2. contra Parmenianum, cap. 8. *Homines, inquit, omnes Christiani inuicem se commendant orationibus suis. pro quo autem nullus interpellat, sed ipse pro omnibus, hic vnus, & vnusque mediator est.* Et hinc patet alia solutio ad argumentum ex verbis B. Augustini; non enim negat, quin sacerdos possit esse mediator orando pro populo, nisi in eo sensu, quo mediator Dei & hominum dicitur, qui pro omnibus interpellat, & ipse nullo eget, qui pro se interpellat, aut per quem interpellat.

VRGET Calvinus hunc locum Augustini, qui ait: *Pro quo nullus interpellat, & ipse pro omnibus, hic vnus, & vnusq; mediator est.* Sed Sancti, per nos, orant pro nobis, & nemo pro illis. RESPONDEO, B. Augustinum, cum ait, Christum pro nobis interpellare, velle dicere, Christum esse per quem omnes interpellant, vt omnium mediatorem, siue illi pro se, siue pro alijs orent. hoc modo Christus interpellat nunc pro beato Petro, non quod oret pro eius salute, sed quia interpellat pro salute mea, quam etiam B. Petrus postulat. Alioqui etiam Angeli essent mediatores eo modo, quo Christus; nam Angeli orant pro omnibus, & nemo pro illis. Sed idem non sunt mediatores eo modo, quo Christus, quia ipsi egent Christo, per quem impetrent nobis à Deo beneficia.

Ad TERTIVM locum, qui est ex epistola Coloss. dico, ibi Apostolum damnare hæresim Simonis Magi, qui Platonice sequutus docuit, quosdam Angelos adorandos quasi minores Deos, qui & mundum fabricarunt, & per Prophetas loquuti sunt, nec posse vllum placare summum Deum qui inuisibilis est, nisi per hos Angelos. Vide de hac hæresi Irenæum *lib. I. cap. 20.* Tertullianum in libro de præscriptione, & Epiphanius in hæresi Simonis. De hac idololatria, siue magia, qua adorantur Angeli loco Dei, vel Christi, exponunt hunc locum omnes interpretes. IOANNES Chrysostrmus homil. 1. in epist. ad Coloss. *Sunt nonnulli, inquit, qui dicunt, non oportere per Christum reconciliari, & ad Patrem accedere, sed per Angelos. Propterea (Paulus) sursum ac deorsum, qua de Christis sunt, versat.* Ita etiam exponit Oecumenius & Theophylactus, Ambrosius in hunc locum putat eos notari, qui adorant stellas.

Hieronimus q. 10. ad Algasiam, & Haymo in hunc locum docent, reprehendi eos, qui sacrificabant Angelis; nec ab his dissentit Theodorus, immò ipse clarissimè omnium docet notari hinc Simonianos, qui dicebant, Deum apprehendi non posse, sed per Angelos esse placandum: & ex illo ipso Concilio, quod ipse citat, apparet, idololatriam esse, quam Paulus reprehendit. Sic enim ait Concilium Laodicenum, cap. 37. *Non oportet Christianos, derelicta Ecclesia, abire, & ad Angelos idololatriæ abominanda congregationes facere, quæ omnia interdicta sunt. Quicumq; autem inuentus fuerit occulte hinc idololatriæ*

idololatria vacans, anathema sit, quoniam derelinquens Dominum nostrum IESUM Christum accessit ad idola. Vbi, ut vides, Concilium non damnat quamlibet venerationem Angelorum, ad eam, quæ Deo propria est.

Quod verò Theodoretus dicit de oratoriis S. Michaëlis, duobus modis potest intelligi. Vno modo, quòd velit dicere, hereticos ædificasse oratoria S. Michaëli, ut eum ibi colerent secundum hæresim Simonis, ei sacrificando, &c. ALTERO modo, quòd significare voluerit, templa ab hæreticis exstructa ad sacrificandum malis Angelis, esse conuersa à Catholicis in oratoria S. Michaëlis, & ex multitudine talium locorum colligi, quàm multū hæresis Simonis ibi olim grassata fuerit.

Quòd enim templa idolorum olim conuersa sint in basilicas Martyrum, & aliorum Sanctorum, certum est ex ipso Theodoro libro 8. de Martyribus, & adhuc Romæ videtur templum omnium Deorum conuersum in templum omnium Sanctorum, & templum Castoris & Pollucis in templum Sanctorum Cosmæ & Damiani. & Gregorius lib. 2. Dialogorum, cap. 8. scribit à S. Benedicto conuersum fuisse fanum Apollinis in oratorium S. Martini, & ipse B. Gregorius lib. 19. epist. 71. ad Mellitum, præcipit Augustino Episcopo Anglorum, ut fana idolorum non destruat, sed aqua benedicta aspergat, & reliquiis Sanctorum ornet, ac demum in templa Dei veri conuertat.

Argumentum TERTIVM. Sancti iam defuncti non cognoscunt viuèrium preces, igitur frustra inuocantur. Quòd autem Sancti non cognoscant preces viuèntium, his argumentis probatur. PRIMO, Scriptura soli Deo tribuit scrutari renes, & corda, & scire cogitationes hominum. 3. Reg. 8. *Tu nosti solus cor omnium filiorum hominum.* SECUNDO, Iob. 14. dicitur: *Sive nobiles fuerint filij eius, sive ignobiles, non intelliget.* TERTIO, Eccles. 9. dicitur: *Viuentes sciunt se mortuos, mortui verò nihil nouerunt amplius.* QUARTO, Isa. 63. dicitur: *Tu es enim pater noster, & Abraham nesciuit nos, & Israël ignorauit nos.* QUINTO, 4. Reg. 22. dicitur Iosæ Regi à Deo: *Colligam te ad patres tuos, & non videant oculi tui omnia mala, quæ introducturus sum in locum istum.* SEXTO, B. AVGVSTINVS libro de cura pro-

mortuis, cap. 13. *Si parentes, inquit, non interfunt, qui sunt alij mortuorum, qui nouerūt quid agamus, quidne patiamur? Isaias Propheta dicit, Abraham nos nesciuit, & Israël non cognouit nos.* Si tanti Patriarchæ quid erga populū ex ipso procreatum ageretur, ignorauerunt, quomodo mortuorum rebus, atque actibus cognoscendis, adiuuandisque miscentur?

Item GREGORIUS Nazianzenus in fine orationis in Gorgoniam sororem suam: *Si tibi, inquit, aliqua nostri sermonis est ratio, & hoc sanctis animis à Deo munus, Scitelia refescant, suscipe nostrum sermonem multorum episcopiorum loco.* Vides certè Gregoriū dubitasse, an Sancti cognoscant nostras preces. Qualem etiam dubitationem legimus in Augustino libro de vera religione, cap. 55. *Quisquis, inquit, Angelorum vel hominum diligit hunc Deum, certus sum quòd etiam me diligit: quisquis in illo manet, & potest humanas preces sentire, in illo me exaudit.* Vbi videtur dubitare, vtrum omnes Sancti possint humanas preces sentire.

Similem etiam dubitationem legimus in ORIGENE lib. 2. in epistola ad Romanos, non procul à principio: *Si extra corpus, inquit, positi, vel sancti qui cum Christo sunt, agunt aliquid & laborant pro nobis ad similitudinem Angelorū, qui salutis nostra ministeria procurant, vel rursus peccatores etiam ipsi extra corpus positi, agunt aliquid secundum propositum mentis suæ, Angelorum nihilominus ad similitudinem ministrorum; habeatur hoc quoque inter occulta Dei, neque charitativa committenda mysteria.*

RESPONDEO, huius argumenti nec bonam esse confectionem, nec verum id, quod assumitur. Itaque primū consequutio negari potest; nam cum certum sit ex tot Patrum testimoniis, & tot miraculis à Deo ostensis, eos qui inuocant Sanctos, exaudiri & impetrare quod petunt. Certè non frustrà inuocantur Sancti, etiam si demus eos non audire, neque cognoscere nostras preces, nam aliquis alius eorum vice fungitur; sicut non frustrà supplicat Regi, qui certè scit Regem non lecturum supplicationem, sed aliquem alium ex aula eius, & nihilominus ita se impetraturum quod petit, ac si Rex legisset supplicationem.

DEINDE,

DEINDE, non est verū quod assumitur, Sanctos ignorare quid ab illis petamus. nam etsi dubitatio esse possit, quemadmodum cognoscant absentia, & quæ solo cordis affectu interdum proferuntur; tamen certum est, eos cognoscere; cū, ut ostendimus, præsent nobis, & rerum nostrarum curam gerant. Et certè melior est hæc consequentia, Sancti rectè inuocantur, ergo sciunt quid petamus; quàm illa, non sciunt quid petamus, ergo non rectè inuocantur. nam antecedens primi argumenti habetur ex consensu totius Ecclesiæ: antecedens secundi, non probatur vlllo solido fundamento.

De modo autem, quo cognoscunt, quatuor sunt Doctorum sententiæ; quidam dicunt, eos cognoscere ex relatione Angelorum, qui nunc ad cælos ascendunt, nunc inde ad nos descendunt. Quam rationem innuit B. Augustinus libro de cura pro mortuis, cap. 15.

ALII dicunt, Sanctorum animas, sicut etiam Angelos; mira quadam celeritate naturæ quodammodo esse ubique; & per se audire preces supplicantium, quam rationem videtur habere B. Hieronymus in libro contra Vigilantium. Sed neutra est sufficiens; nam neq; Angeli, neque animæ beatæ; etiam si præsentibus sint, possunt cognoscere naturaliter preces nostras, quando sola cogitatione oramus. Et præterea, ad cognoscendas preces, quæ eodem tempore fiunt in diuersissimis locis, non sufficit celeritas, sed requiritur vera ubiquitas, quam nec Angelorum, nec hominum spiritibus conuenire credimus.

ALII dicunt, Sanctos videre in Deo omnia à principio suæ beatitudinis, quæ ad ipsos aliquo modo pertinent, & proinde etiam orationes nostras ad se directas. Ita docent B. Gregorius lib. 12. moral. cap. 13. & B. Thomas 3 par. quæst. 10. art. 2. & 2. quæst. 83. art. 4. & Caietanus ibidem. estq; probabilis hæc sententia.

ALII postremò dicunt, Sanctos non videre in verbo orationes nostras à principio suæ beatitudinis, sed solum tunc reuelari eis à Deo orationes nostras, quando eas fundimus. Sic enim Propheta, Deo reuelante, cognouerunt futura, & multi Sanctorum hinc in terris donum à Deo habuerunt, quod cognoscerent cogitationes hominum, & facta etiam ocul-

tissima, vt de Samúele 1. Reg. 9. Item de Elisæo narratur lib. 4. Reg. cap. 5. & de Petro Actor. 5. & idem de S. Benedicto scribit B. Gregorius lib. 2. Dialog. cap. 20. Et idem legimus de S. Bernardo, Francisco, aliisque permultis: Quanto magis credendum est, Sanctos in cœlo hoc dono pollere: hæc est aperta sententia B. Augustini libro de cura pro mortuis, cap. 15.

Atq; ex his duabus prior videtur simpliciter probabilior, quia si indigerent Sancti noua reuelatione, Ecclesia non diceret ita audacter omnibus Sanctis: Orate pro nobis; sed peteret aliquando à Deo, vt eis reuelaret preces nostras. Deinde non posset reddi ratio tam faciliè, cur Sancti nunc inuocentur, & ante aduentum Christi non inuocarentur: tamen posterior sententia est magis idonea ad conuincendos hæreticos; rationem enim superiorem Calvinistæ non recipiunt, quippe qui putant Sanctos non videre Deum ante diem iudicij, hanc autem reiicere non possunt; nam etiam si Sancti non viderent Deum, adhuc possent eis reuelari preces nostræ, sicut hîc in terris reuelabantur.

SED DICES; Quid respondebimus hæreticis secundam hanc vltimam sententiam, si petant, cur Patribus in limbo non reuelarentur preces viuentium, si nunc reuelantur in cœlo? **RESPONDEO,** Patribus in limbo non fuisse ordinariè reuelatum quid hîc agebatur, quia non erant beati; nam ad perfectam beatitudinem pertinet scire ea, quæ ad se pertinent, & præcipuè quæ faciunt ad honorem & gloriam. Præterea, quia Sancti in limbo non ita gerebant curam rerum nostrarum, nec erant præpositi Ecclesiæ, vt Sancti in cœlo sunt, vt supra ostendimus, & ex diuinis literis manifestè deduximus.

Ex his ad **PRIMUM** dico, solum Deum cognoscere cogitationes omnes omnium cordium, id quæ naturaliter & propria virtute: Sanctos autem solum cognoscere eas, quæ à Deo ipsis manifestantur, siue beatifica visione, siue etiam noua reuelatione.

Ad **SECUNDUM** respondet Gregorius lib. 12. moralium, cap. 13. eum locum exponens, S. Iob voluisse dicere, naturaliter non cognoscere defunctos, quid agant viui, sicut nec viui cognoscunt, quid agant mortui; tamen Sanctos, qui Dei claritate

ritate fruuntur, omnia in Deo videre; quæ nimirum ad eos pertinent.

Ad TERTIVM, eadem solutio est.

Ad QVARTVM, Hieronymus in eum locum exponit de cognitione approbationis, vt sit sensus; Abraham nesciuit nos, id est, non habet nos pro filiis, non diligit nos, contemnit nos, quia intelligit nos à te recessisse. & hæc videtur literalis expositio. Quia tamen B. Augustinus libro de cura pro mortuis, cap. 13. exponit de cognitione propriè dicta, ideo responderi etiam potest, Abrahamum & Israëlem, & alios Patres veteris Testamenti non cognouisse posteros suos viuentes, quia nondum beati erant, & naturaliter mortui non sciunt quid viuentes agant.

Ad QVINTVM, eadem solutio est.

Ad SEXTVM dico, Augustinum loqui in eo capite de cognitione & conuersatione naturali. Id enim solum contendit, mortuos non veltari nobiscum, nec esse sollicitos de rebus nostris, nec eas cognoscere, sicut faciebant, cum hinc viuerent. nam quod supernaturaliter diuina reuelatione sciunt, quæ hinc aguntur, docet apertè ibidem cap. 15. Et quod diuina virtute possint huc venire, & nobis opem ferre, docet ibidem cap. 16. vbi sic ait: *Non igitur, inquit, ideo putandum est, viuorum rebus quoslibet interesse posse defunctos, quoniam quibusdam sanandis vel adiuuandis Martyres adsunt, sed ideo potius intelligendum est, quòd per diuinam potentiam Martyres viuorum rebus intersint, quoniam defuncti per naturam propriam viuorum rebus interesse non possunt.*

DICES; Augustinus putabat, matrem suam beatam esse, vt ipse dicit de cura pro mortuis, cap. 13. & tamè ibidem probat, mortuos non scire quid agamus, quia mater sua nunquam ad eum consolandum veniebat. RESPONDEO, Sanctos cognoscere preces nostras, & posse ad nos venire quando volunt; tamen non propterea scire omnia nostra, nec interesse assiduè rebus nostris, more humano, vt Augustinus eo loco probat exemplo matris suæ.

Ad locum Nazianzeni dico, illud (*si*) non esse dubitantis, sed affirmantis, vt cum dicit Apostolus ad Philemonem: *Si habes me socium, suscipe illum.* Nam Gregorius Nazianze-

nus passim asserit, Sanctos videre quid hinc agatur, ut oratione in Athanasium: *Ab alto, inquit, recte noui, res inspicit nostras, manumq; porrigit tuis, qui laborat pro bono, & tanto amplius, quanto magis a vinculis est liberatus.*

Ad alterum locum B. Augustini dico, cum rectissime dicitur: *Quisquis in illo manet, & potest humanas preces audire* quia multi manent in Deo, qui non possunt humanas preces audire, videlicet illi omnes, qui sunt in caritate, & tamen nondum sunt beati; nam omnis qui manet in caritate, in Deo manet, 1. Ioan. 4 & tamen non omnis, qui manet in caritate, iam est in cælo beatus.

Ad locum Origenis dico, cum ibi agere de naturali conuersatione & notitia; non enim ambigit, an Sancti videant quid agamus, & nos iuuent orationibus suis, quod dicitur verbis docet lib. 8. contra Celsum, circa finem. & hom. 26. in libr. Numeri. & homil. 16. in Iosue, & alibi, sed solum, virtus sancti hominum spiritus, sicut Angeli & Dæmones, qui vti semper nobis adsunt, illi ut ad bonum, isti ut ad malum pertrahant, nobiscum assidue versentur.

Argumentum **QUARTUM**. Deus paratissimus est nos audire, & magis nos diligit, quam vllus Sanctorum, ergo frustra inuocantur Sancti; immò signū diffidentiae est, Sanctos inuocare. ait enim Dominus Lucae II. *Petite, & accipietis*. Et Ioan. 16. *Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis.* Et Paulus ad Hebr. 4. *Accedamus cum fiducia ad thronum gratiae eius.* **PRAETEREA** Ioannes Chryostomus in hom. de profectu Euangelij, tomo 3 sic ait: *Ceterum, inquit non opus tibi patronis apud Deū, neq; multo discursu, sed blandiare aliis, sed licet solus sis, patronoq; careas, & per te ipsum Deum preceris, omnino tamen voti compos eris. neque enim tam facile Deus annuit, cum alij pro nobis orant, Sed cum ipsemet oramus, etiamsi plurimis pleni simus malis.* Idem habet praefatione in Psal. 4.

RESPONDEO, nihil ex hoc argumento colligi, alioquin enim etiam frustra & ex diffidentia peteremus preces victorij; & praeterea licet Deus sit paratus audire, & magis nos diligit, quam vllus Sanctorum, tamen magis paratus est audire Sanctos, quam nos, & magis diligit Sanctos, quam nos quia oratio, ut impetret, requirit dispositionem in orante

quam non habemus semper; ideo vtilius est, vt ad Deum cum Sanctis eamus, quàm soli. Vnde Iob vltimo dicit Deus: *Ite ad seruum meum Iob, et oret pro vobis.* Et Gen. 20. Abimelech non nisi per Abrahæ preces à Deo sanari potuit. Et Ezech. 20. Deus ipse quærebat virum, qui opponeret se iræ ipsius; volebat enim ignoscere populo, sed per Sancti alicuius preces. Denique, quis nescit prædestinationem ipsam iuari precibus Sanctorum, quòd statuerit Deus vt Sanctorum precibus ad salutem alicuius exequendam?

Ad loca Scripturæ dico, esse impertinètia; nec enim cum oramus Sanctos, tunc nihil à Deo petimus, vel non petimus cum fiducia; immò contrà; ideo Sanctorum preces imploramus, vt maiori cum fiducia ad Deum accedere possimus, & faciliùs impetremus, quod petimus.

Ad locum Chrysostomi dico, in primis eum loqui de iis, qui preces mortaliù implorant, non de iis, qui Sanctos cum Christo regnantes inuocant; vt patet ex illis verbis (*Non est opus multo discursu, et blandiare aliis, etc.*) Dico præterea, eum reprehendere illos, qui pro se nõ orant, sed tantùm aliorum orationes petunt, vt faciunt multi diuites, qui nolunt laborare in oratione, & idcirco solùm largiuntur eleemosynas pauperibus, vt orèt pro se: quibus meritò anteponit eos qui pro se orant, etiam si aliorum orationes habere fortè non possint. Quibus tamen vtrisque anteponendi illi, qui & pro se orant, & simul aliorum preces implorant, vt ipse idem Chrysostomus passim docet, vt homil. 5. in Matth. *Non igitur, inquit, quasi oscitantes et desides ex aliorum meritis pendeamus; habent enim vim pro nobis, et quidem maximam, orationes, supplicationesq; Sanctorum, sed tunc profectò, cum nos quoque id ipsum per pœnitentiam postulamus.* Et homil. 1. in 1. epistol. ad Thessal. *Quid mihi opus est, inquit, aliorum precibus, quando ipse sedulus fuero? nunquam hoc dixeris homo; necesse est, et multa prece necesse est.* Et infra: *His itaque cognitis, nec Sanctorum preces contemnamus, neq; totum in illas proiciamus, etc.* vide etiam homil. 8. in Matth. & homil. 43. in Genes.

Argumentum QUINTVM. Quis sit inuocandus, Christus verbo & exemplo nos docuit, nam Matth. 6. & Lucæ 11. *Orantes, inquit, dicite, Pater noster qui es in calis.* ipse etiam

Christus aliquoties Patrem compellat, Ioan. 12. *Pater clarifica me.* Ioan. 17. *Pater, Veni hora, &c.* Non igitur Angeli, vel homines mortui inuocandi sunt. ita colligunt Magdeburgenses Cent. 1. lib. 1. cap. 4. col. 139.

RESPONDEO, orationem Dominicam ad solum Patrem referri volunt iidem Magdeburgenses ibidem. sic enim habent: *Non Angelum, vel Patriarcham, aut Prophetam mortuum, sed Patrem tantum iubet inuocari.* Quæro igitur, licet Filius & Spiritus sanctus inuocari, an non? Respondeo licere. sic enim infra docent: *Quod etiam Filius possit ac debet inuocari, exempla docent.* Et infra: *Spiritum sanctum quæ possit ac debet inuocari, vel ex Baptismi verbis colligi potest.* Hæc illi. Non igitur concludit illud argumentum; Christus verbo & exemplo solum Patrem inuocari docuit, ergo sancti homines, aut Angeli inuocandi non sunt. Nam si hoc concluderet, concluderet etiam illud, Christus verbo & exemplo solum Patrem inuocari docuit, ergo Filius Dei & Spiritus sanctus inuocandi non sunt. Adde præterea, Christum cum Apostolos docuit orare, non de eo, qui orandus est, sed de rebus, quæ petendæ sunt, admonere voluisse discipulos. Ita enim constabat, Deum esse orandum, & solum etiam Deum cum auctor donorum quæritur, sed de modo orandi, siue de petendis rebus Apostoli ambigebant, cum dicerent *Luc. 11. Doce nos orare.*

Argumentum SEXTVM. Nullum exstat Scripturæ mandatum, vel exemplum, vel promissio de inuocatione Sanctorum: non igitur sancti inuocandi sunt. Ita colligit Confessio Augustana, artic. 21. & omnes alij hoc argumento solent.

RESPONDEO, si hoc argumentum concluderet, efficeret etiam, Sanctos non orare pro Ecclesia, nec in genere, nec in particulari, quod tamen Apologia Confessionis Augustanæ apertè concedit. Sic enim loquitur: *De Sanctis, etsi contendimus, quod sicut viui orant pro Ecclesia vniuersa in genere, ita in cælis orant pro Ecclesia in genere, tamen si testimonium nullum de mortuis orantibus exstat in Scriptura, præter illud somnium sumptum ex libro Machabaorum posterosore.* Hæc Apologia. DEINDE, quod ad mandatum attinet, nullum certè mandatum requiritur, quando ipsa necessitas non impedit.

lit. Exempla plurima sunt in utroque Testamento, ut supra demonstrauimus. Promissio denique minimè desideratur, cum innumerabilia signa & prodigia ad inuocationem Sanctorum facta satis testentur, Deum audire eos, qui Sanctorum patrocinia ad impetrandum aliquid à Deo adhibent, quanquam in libro Iob, cap. vlt. particulare mandatum, exemplum, & promissionem habeamus, ex quibus de toto genere inuocationis iudicari potest: *Ite ad seruum meum Iob*; en mandatum: *Et ipse orabit pro vobis*; en exemplum: *Et ego suscipiam faciem eius, et non vobis imputetur stultitia*; en promissio.

At, inquit, Iob erat viuus & præsens, Sancti verò mortui sunt & absentes. Sed non ita est; Sancti enim nunc maximè viuunt ea parte sui, qua preces audire, & pro supplicibus interpellare Deum possunt. Nec sunt absentes, quoad exauditionem, licet loco absentes videantur, ut supra satis probatum est. Et patet de Angelis ex illo Psal. 137. *In conspectu Angelorum psallā tibi*. Et 1. Cor. 4. *Spectaculum facti sumus mundo, Angelis, et hominibus*. De sanctis item hominibus patet ex Apocal. cap. 11, & 19. ubi describuntur Sancti in cælo videtes ea, quæ fiunt in terra. Vnde BASILIUS in libro de virginitate ante medium: *Reueratur, inquit, ipsum sp̄sum ubiq; præsentē, et huius Patrem ac sanctum Spiritum. Et quid singula dico? Angelorum innumerabilem multitudinem, et cum his Patrum sanctos spiritus; nullus enim horum est, qui non ubiq; omnia videat*. Et GREGORIUS lib. 12. moral. cap. 13. *Quæ anima intus claritatem omnipotentis Dei cernunt, nullo modo credendum est, quia foris sit aliquid quod ignorent*.

*spiritu non sunt
absentes.*

Argumentum SEPTIMUM. Nemo audet causidici partibus apud terrenum Principem fungi, nisi à Principe ipso admissus: Vnde ergo Vermibus, inquit Calvinus lib. 3. Instit. cap. 20. §. 23. *tanta licentia, et Deo patronos obtrudat, quibus munus inunctum non legitur?*

RESPONDEO, non facimus Sanctos causidicos, siue patronos eius generis, cuius illi sunt hîc in terris qui iure agunt; causasq; defendunt, quiq; non misericordiam, sed iustitiam petunt; hos enim à magistratu admitti necesse est. Tribuimus autem Sanctis illud solum munus, quod hîc in terris tribuere solemus amicis & familiaribus Principum, qui sæpe pro miseris intercedunt, nec vlla noua facultate ad id faciendum egent.

Argumentū OCTAVVM. Multi inuocantur, qui non modo nō sancti, sed nec homines fuerunt, vt Christophorus, Georgius, Catharina; superstitiosa igitur inuocatio est. Ita ratiocinatur Philippus in Apolog. art. 21. Confess. Augustinæ, & Caluinus in libro de ratione veræ reformationis Ecclesiæ, vbi etiam pro solita sua modestia S. Dominicum, canonicem; S. Medardum & quosdam alios, bestias; Sanctos rō generatim, monstra appellat.

RESPONDEO, Sanctorum quorundam historias apocryphas quidem, & incertasse: non tamen propterea Sanctos ipsos nunquam fuisse. Nam si ita argumentari liceat, pleriq; Apostoli inter Sanctos numerari non poterunt, non historia, quæ feruntur vel ex Abdia, vel ex aliis, vt plurimum non sunt prorsus indubitata. Habemus quidem in Euangelio vocationem Apostolorum, & pauca quædam ex vita ipsorum, necnon felicem dormitionem S. Iacobi maioris Act. 11. & S. Petri prædictam mortem gloriosam à Domino Ioann. 21. At aliorum Apostolorum finem ex diuinis literis non habemus. Quocirca Gelasius Papa Canon. Sancta Romana, distinct. 15. historiam S. Georgij inter apocryphas numerat, & tamen sanctum ipsum Georgium colendum esse affirmat, quia etsi apocrypha erat historia, quæ tunc exstabat, non tamen apocrypha est consuetudo vniuersalis Ecclesiæ, quia semper Georgij, Christophori, & Catharinæ memoria celeberrima fuit.

ADDE præterea, quòd si apocryphæ sunt historiae trium vel quatuor Sanctorum, innumerabilium aliorum certissima atq; indubitata sunt; quorundam etiam sanctitas & gloria in ipsis diuinis literis prædicatur; vt Mariæ, Ioannis Baptistæ, Petri, Stephani, & aliorum. Quocirca si idèd nolunt aduersarij Georgium, Christophorum, aut Catharinam colere, quòd eorum historiae incertæ sint, cur Mariam, Ioannem, Stephanum, Petrum, Iacobum, non colunt, quorum historias negare non possunt; cur etiam in suis ipsi Calendariis eos ponunt, quos perditissimos homines fuisse, interdum etiam diuersæ religionis à sua, fateri cogentur, si ad rem attendere paulò diligentius vellent. de qua re vide Dialogum sextum Alani Copi Angli.

Argumentum NONVM. Si Sanctorum inuocatio superstitio-

fitione, & ethnica imitatione careret; cettè non peteretur ab vno Sancto vnum, ab alio aliud, cum Deus vnus sit auctor omnium donorum, & iis æquè possit per intercessionem vnus, ac per intercessionem alterius quidlibet concedere: ac Catholici vnum inuocant cōtra pestem, alium contra oculorum dolorem, alium contra dolorem dentium.

RESPONDEO, hoc argumentum passim inculcant Magdeburgenses, Calvinus, & alij. sed antiquam renouant querimoniam Iuliani Apostatæ apud Cyrillum libro 6. in Iulianum; Manichæorum, apud Augustinum libro 2. contra Faustum, capit. 4. & Vigilantij apud Hieronymum libro in Vigilant. Omnes enim isti queruntur quòd verterimus idola in Martyres, & eos similibus votis colamus, quod argumentum est, maiores nostros esse Cyrillum, Augustinum, Hieronymum, & reliquam Ecclesiam, quæ cum illis communicabat: maiores autem Caluini & Magdeburgensium esse Iulianum Apostatam, Faustum Manichæum, Vigilantium, ac ceteros apostatas, vel hæreticos, qui cum eis communicabant.

Sed vt ad rem propiùs accedam, dico, Deum posse, si vouerit, per quemlibet Sanctorum omnia concedere, & sine Sanctis etiam multa, vel omnia dare: interdum tamen velle vnus intercessione, miraculum aliquod operari; aliud verò intercessione alterius operari. Quis autem nouit consilium Dei? aut quis ei dicere potest, cur ita facis? sicut etiam per vnum operatur Deus multa miracula, & per alterum fortassè maiorem nulla. cuius rei causam solus ipse nouit; vt B. AVGVSTINVS docet in epist. 137. ad Clerum & populum Hipponens. *Vbiq; quidem, inquit, Deus est, & nullo continetur vel includitur loco, qui condidit omnia. Veruntamen quis potest eius consilium perscrutari, quare in aliis locis hæc miracula fiât, in aliis non fiânt? multum enim notissima est sanctitas loci, vbi B. Felicis Nolensis corpus conditum est, quòd voluit et pergerent (duo Clerici) quia inde nobis facilius fideliusque scribi potest, quidquid in eorum aliquo diuinitus fuerit propalatum. Nunquid non & Africa sanctorum Martyrum corporibus plena est? & tamen nusquam hic scimus talia fieri. Sicut enim dicit Apostolus (1. Corinth. 12) non omnes Sancti habent dona curationum: ita nec in omnibus*

memo-

memoriis Sanctorum ista fieri voluit ille, qui diuidit propria unicuique, sicut vult. His accedat, quod etsi quidam Sancti aliquo genere miraculi interdum magis clarent, quam alij, tamen ab omnibus omnia petimus, nec putamus ita ab vno vnum esse petendum, vt non etiam existimemus alterius intercessione obtineri posse.

Argumentum DE CETERO. Sancti in cœlo nihil sibi mereri, vel impetrare possunt, ergo multò minus alij. RESPONDEO, Sanctos non posse mereri, nec sibi, nec alijs, merita ex meritis precedentibus posse impetrare & sibi & alijs, id quod orando petunt; petunt enim sibi gloriam corporis, nobis autem omnia, quibus indigemus.

SED obiicies, iam præmium acceperunt meritorum suorum, ergo nihil amplius eis debetur. RESPONDEO, eos quidem accepisse præmium, sed ad præmium eorum hoc etiam pertinere, vt semper sint amici Dei, & vt amici impetrent à Deo quidquid ab illo petunt. Sicut etiam hîc in terris, si aliquis, qui diu militauit Regi, omnia stipendia sua accepit, poterit tamen pro alijs supplicare, & iure amicitiae obtinebit multò facilius, quàm alius, qui nunquam Regi seruiuit.

